

Danas Demostat

istraživačko - izdavački centar

PETAK, 5. OKTOBAR 2018.

Foto: EPA-EFE / Georgi Litovski

BELGIJSKI FUDBALSKI MODEL

OD 66. DO 1. MESTA NA FIFA RANG-LISTI

Piše: Ivan Vukomanović

Autor je poznati fudbalski trener i predavač u Školi FS Belgije

Sve planirano do detalja bez prostora za improvizaciju

ČUDO NESPOJIVO SA SRPSKIM FUDBALOM

Sve na jednom mestu: Kompleks Fudbalskog saveza Belgije u Briselu

Belgija, po svemu specifična država, sa oko 11 miliona stanovnika, locirana u srcu Evrope, danas prema FIFA rang-listi ima status fudbalske zemlje broj jedan u svetu. Ispred petostrukog šampiona sveta Brazila, aktuelnog Francuske, uvek moćne Nemačke i Španije.

Istorijski uspeh plod je dugogodišnjeg projekta tamošnjeg fudbalskog saveza, posle serije promašaja, kadrovskih i rezultatskih, na velikoj sceni. Uspeh neslučenih razmera, u takvom društvu, ima ogromnu težinu, tim pre što je belgijski državni tim, u tom razdoblju, prešao liniju istorijskih dimenzija – od 66. do prvog na svetu na FIFA rang-listi. Uporedo sa tim i nadmašio do sada najuspešniju generaciju fudbalske Belgije, polufinalistu Mundijala 1986. u Meksiku, u isto vreme afirmišući supervezde modernog svet-skog fudbala: Vrcela, Felainija, Bačuaija, Dantea, Mangalu, Mbpoku, Karselu, Bentekea...

Puko čudo? Ne. Daleko od toga... Priča o Belgiji, ipak, ima dozu specifičnosti, barem u delovima o istoriji, nacionalnoj strukturi, uređenju i aktuelnom trenutku ove države. Zemlja, podeljena na 11 provincija (Zapadna i Istočna Flandrija, Antverpen, Limburg, Flamanski Brabant, Valonski Brabant, Eno, Namur, Lijež, Luksemburg i Grad Brisel), nosi i suštinsku liniju podele na Flandriju i Valoniju. Flamanski jezik priča oko dve trećine stanovništva, 0,9 odsto nemački, ostali valonski.

Nacionalna struktura ima posebnu dimenziju, jer oko 35 odsto stanovništva čine stranci, takozvani naturalizovani Belgijanci, među kojima je i moja malenkost. Ovaj detalj posebno je interesantan u priči o fudbalskom čudu iz srca Evrope. U Antverpenu, na primer, gradu u kojem živim, registrovano je čak preko 500 nacionalnosti! Svi, ipak, osećaju pripadnost državi u kojoj žive. Zato se i lojalnost podrazumeva, uprkos „šarenilu“ na sve strane. Brisel je na primer flamanski grad, iako je većinski jezik francuski.

Himna Belgije, popularna „La Brabason“, peva se na tri jezika: flamanskom, francuskom i nemačkom. Bez izuzetka i razlike u tekstu. Postupak prihvatanja državljanstva podrazumeva i poznavanje himne. Uoči SP u Brazilu, 2014. godine, u belgijskim medijima osvanuo je podatak da preko 50 odsto državljana ne zna reči državne pesme. Vlasti su odmah reagovale – na Mundijalu je svaka utakmica praćena himnom i rečima na TV ekranima. Definitivno, identitet belgijske nacije formiran je u specifičnim,

Ko nije hteo – ne može u državni tim

Projekat FS Belgije nije bio obavezujući za klubove. Iako je velika većina prihvatila promenu u tada moderan sistem 4-3-3, šampion Gent nije hteo da menja formaciju 3-4-3. Istorijska je bila 2016. godina, klub je stigao do titule, ostvario pet višemilionskih transfera i – nije imao nijednog reprezentativca!

Ne, nije bilo reč o odmazdi, jednostavno, ti momci se nisu uklopili u sistemsku orijentaciju belgijskog državnog tima.

“

U najjačoj ligi gotovo svaka provincija ima predstavnika. Ne po ključu, ili dekretu. Čak i nemački deo, iako teritorijalno na nivou „statističke greške“, može da se pohvali superligašem – Eupenom

Tik pored istorijskog stadiona, u neobičnoj koheziji, na nekoliko spratova, smeštena je žila kucavica belgijskog fudbala. Predsednik, sve komisije, trenerska organizacija, sud, operativa...

Istorijski zaokret definisan je sa serijom neuspeha na SP i EP: 2000. na domaćem terenu nisu prošli prvu fazu EP, dve godine kasnije na Mundijalu su ispali od Brazila, u osmini finala, na EP 2004. nisu uspeali ni da se kvalifikuju, da bi u trci za SP 2006. bili nokautirani u kvalifikacijama

Početna generacija bili su tadašnji dečaci sa 14 godina – rođeni 1990. i 1991. godine. Ta godina postala je medica, prvi korak ka fudbalskom i pozicionom profilisanju dečaka i izgradnje moćne fudbalske sile

Predstavnicima klubova, direktorima akademija, predloženi su osnovni pravci, sa akcentom na jedinstven sistem 4-3-3 i profilisanje fudbalera

Slavlje trećeg mesta na svetu: Doček reprezentacije ispred Gradske kuće u Briselu

multietničkim, okolnostima. Jedinstvo je bitno, pokreklo se definiše kao totalno zanemarljiva stavka.

Istorijska dragocenost i podatak kojim se Belgijanci posebno diče vezan je za status kraljevine. Krov države i nacije, uživa poseban status u državi, postavljenoj na zdravim nogama, koja je upravo zahvaljujući posebnosti funkcionisala čak 560 dana bez formirane vlade. Bez jednog problema!

Fudbalska priča identična je državnoj. Strukturalno, suštinski i funkcionalno. U najjačoj ligi gotovo svaka provincija ima predstavnika. Ne po ključu, ili dekretu. Naprotiv, fudbal ne priznaje takvu matematiku. Čak i nemački deo, iako teritorijalno na nivou „statističke greške“, može da se pohvali superligašem – Eupenom. Flamanci imaju dominantniju crtu, što je i logično, na osnovu nacionalne strukture.

Fudbalski savez stacioniran je na jednom mestu, u ogromnoj zgradi u Briselu, pored Nacionalnog stadiona „Heysel“. Kakve li simbolike u toj priči: tik pored istorijskog stadiona, u neobičnoj koheziji, na nekoliko spratova, smeštena je žila kucavica belgijskog fudbala. Predsednik, sve komisije, trenerska organizacija, sud, operativa... Ponovo jedinstvo različitosti, na našim prostorima, totalno nezamislivo.

Na fudbalskoj ravni priča o formiranju multinacionalnog tima razvijala se sa zapanjujućom identičnošću kao i na državnom planu. Istorijski podaci su neumoljivi: na planetarnim takmičenjima 1986, 1990, 1994, Belgiju su iskjučivo predstavljali Belgijanci, rođeni u toj državi. Legendarni kapiten, Enco Šifo, jeste Italijan, ali je i u njegovom pasošu, kao zemlja rođenja, upisana Belgija, grad Luvr.

„Barjeru“ su prvi srušili, naravno, ljudi sa naših prostora: pokojni Josip Veber iz Hrvatske i Sarajlija Goran Vidović ostavili su značajan trag u belgijskom državnom timu sredinom devedesetih godina prošlog veka. Sa njima je stigao i naturalizovani

Brazilac Oliveira, nekada prvotimac Anderlehta, italijanskog Kaljarija i Fiorentine. Na fotografiji iz 2002, sa Mundijala iz Japana i Južne Koreje, poslednjem velikom takmičenju na kojem je učestvovala Belgija, pre korenitog zaokreta, gotovo da nema „naturalizovanih“ reprezentativaca. Kongoanac Mbo Mpenza i Hrvat Branko Strupar nisu, u to vreme, bili u kategoriji takozvanih nosilaca igre.

Žrtvovane godine

Istorijski zaokret definisan je sa serijom neuspeha na SP i EP: 2000. na domaćem terenu nisu prošli prvu fazu EP, dve godine kasnije na Mundijalu su ispali od Brazila, u osmini finala, na EP 2004. nisu uspeali ni da se kvalifikuju, da bi u trci za SP 2006. bili nokautirani u kvalifikacijama. Pokušali su sa novim selektorom, kozmetičkim promenama unutar tima. Nije išlo, šamar u kvalifikacijama za Mundijal u Nemačkoj, 2006. godine, toliko je brideo da se stidela čitava nacija. Dovoljno da se ozbiljni ljudi pogledaju u oči i konstatuju:

„Ovaklo ne može dalje, vreme je za rez!“ Fudbalska Belgija bila je na istorijskoj prekretnici. Celokupan projekat, prezentovan pre 13 godina, nije bio ekskluzivitet belgijskog saveza. Eklektičkim pristupom, kopijom ideja Francuza iz 1998. i Španaca iz 2002, naznačeni su osnovni pravci delovanja. Ključ je ipak bio u novim ljudima na čelu FS Belgije.

„Naša je istina da smo trenutno u drugom nivou evropskog fudbala. Ne možemo da se takmičimo sa Nemcima, Francuzima, Špancima, Englezima, Italijanima... Takav položaj Belgije u fudbalskim okvirima nije održiv. Osnovna ideja projekta biće formiranje mladih fudbalera, pod okriljem saveza“, saopšteno je 2005. na nikad posećenijoj konferenciji za medije u Briselu.

Bode oči konstrukcija „pod okriljem saveza“, ne spojiva sa liberalnim idejama i tržišnim principima. Zar je moguće unutar države, kakva je Belgija, oformiti konzistentan sistem, gotovo monolitnog sadržaja? Usput i jasno stavljajući do znanja žrtvu – izostanak sa tri velika takmičenja.

Jeste! Osnove tada predstavljenog programa mogu da se definišu u pet tačaka:

- 1 jačanje A tima
- 2 formiranje mladih igrača /do 18. godine
- 3 stavljanje akcenta na takozvani period igračke postformacije /18-19 godina/ takozvani „fajnal tač“ (final touch)
- 4 priprema mladih igrača za plasiranje u fudbalski jače i bogatije zemlje
- 5 inovacije i jačanje unutar državnog šampionata

Početna generacija bili su tadašnji dečaci sa 14 godina – rođeni 1990. i 1991. godine. Ta godina postala je medica, prvi korak ka fudbalskom i pozicionom profilisanju dečaka i izgradnje moćne fudbalske sile.

Belgijanci su u to vreme imali mnogo problema sa izgubljenim talentima. Nestajali su kao lišće u jesen i najviše je zbog toga trpeo državni tim. Zato je projekat iz 2005. podrazumevao strateško partnerstvo klubova i saveza. Organizovan je širok okrugli

sto u Briselu, pod patronatom FS Belgije. Predstavnicima klubova, direktorima akademija, predloženi su osnovni pravci, sa akcentom na jedinstven sistem 4-3-3 i profilisanje fudbalera. Apel je urodio plodom – nijedan glas nije bio protiv, uz opšti konsenzus, projekat je počeo sa implementacijom i unutar svakog kluba.

Nijedan detalj nije izostavljen. Koncizni testovi, prognoze i jedinstvene metode, nisu ostavljali ni minimum prostora za improvizacije. Dvosmerna komunikacija na relaciji klubovi – državni tim brzo je zaživela, uz obostrano zadovoljstvo. Napokon, neviđena sinergija donela „porodila“ je ključnu devizu belgijskog projekta:

„Finansijski džek-pot klubovima, rezultatski državnom timu“. Tako je zaista i bilo... Ideju je obelodanio Mertens, prvi čovek trenerske organizacije FS Belgije, uz pomoć asistentata mlađe generacije. Vremenom, ipak, tražila je korekcije, iako je suština ostala ista. Popločana granitnim pločama. Za sva vremena...

Izazovi: Formiranje trenera, modifikacija sistema takmičenja, „duple selekcije“

Prvi izazov javio se sa nedostatkom stručnog kadra, obrazovanog da predoči i implementira osnovne ideje unutar sistema. Od 2008. do 2010. napravljen je detaljan program formiranja trenera. Prva generacija, u kojoj i moja malenkost, našla se u klupama tokom 2010. godine. Moje školovanje trajalo je četiri i po sezone.

Belgijski trenerski sistem verno je iskopiran u Sjedinjenim Američkim Državama. Mladi stručnjak Bari Pauels, prihvatio je u januaru ove godine poziv Amerikanaca i na istim osnovama postavio sistem trenerskog obrazovanja. Impuls njegovog angažmana korene vuče još iz 2014, od utakmice Belgija – SAD, na Mundijalu u Brazilu.

Selfi sa kraljem Filipom Foto: EPA / Philippe Corchet, POOL

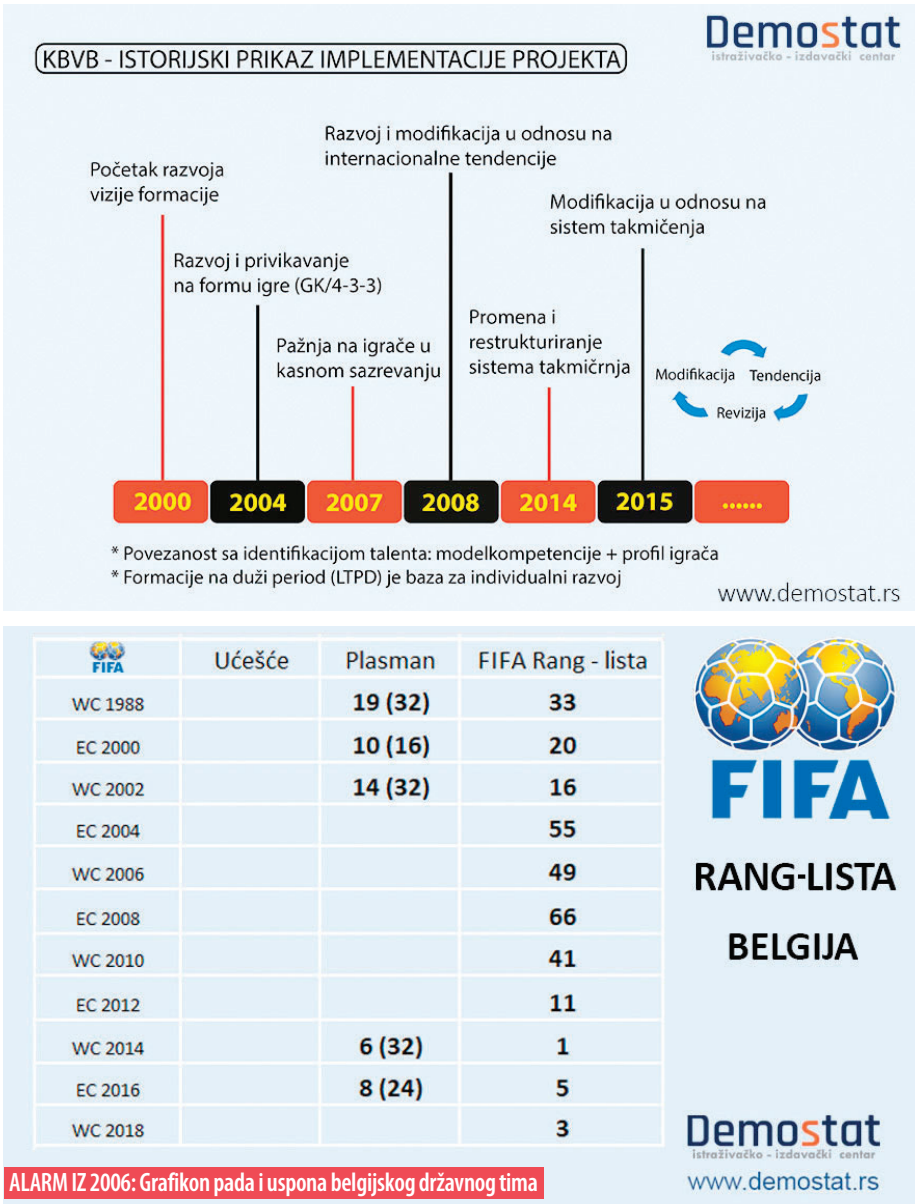
Poseban izazov odnosio se na formiranje takozvane „duple selekcije“. Reč je o deci sporijeg fizičkog razvoja, koja kasnije sazrevaju, sa velikim fudbalskim potencijalima. U toj, 2007. godini, u toj grupi fudbalera našli su se De Brujn i Karasko. Fizički inferiorni, bez mišića na sebi, u isto vreme fudbaleri budućnosti. Naravno, kasnije su eksplodirali i Evropa o njima je uveliko pričala. Ovaj sistem gajila je svojevremeno i jugoslovenska škola fudbala, jer su dečaci bili podeljeni na osnovu rođenja, u prvu i drugu polovinu godine.

Deo značajnih inovacija odnosio se i na promenu sistema takmičenja u najkvalitetnijoj ligi. Utak-

mice, utakmice, utakmice... Tu se krije osnovna ideja o modifikaciji oblika šampionata. Takmičenje, u finalnoj crti, ima tri dela: plej-of, doigravanje za Evropu i plej-aut. Fudbaler Tin Tillemans, na primer, rođen 1997. godine, već ima 186 mečeva u nogama, sa dresom Anderlehta na leđima. Formiran, gotov, igrač, spreman da odmah u Monaku dobije mesto među najboljih 11.

Navešću, na drugoj strani, primer našeg Nemanje Radonjića. Sjajan fudbaler, vanredno veliki potencijal, svojevremeno i moja želja u Slovanu iz Bratislave. Prerano je otišao u Romu, sada već više nego očigledno, napravio je pogrešan potez, ali se na sreću nije izgubio. Prošle godine imao je osrednju sezonu u Crvenoj zvezdi, letos je klub ušao u Ligu šampiona i Radonjićeva cena skočila je na 12 miliona evra. Iz mog ugla, kad već nije bilo preke potrebe, Nemanjin transfer u Olimpik, sačekaao bi još najmanje šest meseci. Tada bi njegov transfer sigurno vredeo, za nas, fantastičnih 20 miliona evropskih novčanica! Nedostajale su mu, u ovom trenutku, velike utakmice...

Napokon, u priči o modifikacijama i tendencijama, deo se odnosio i na korekciju sistema igre. Ideja selektora Martineza, podržana od vrha saveza, o promeni formacije 4-3-3 u 3-4-3 jednoglasno je prihvaćena.

Deset poraza ponekad vrednije od deset pobeda

Uz priču o formi, neumitno se naslanja i teorija o sadržaju treninga. Projekat belgijskog saveza koncizno nabraja osnovne pravce u školovanju dečaka:

1 deca do 14 godina

uživanje u fudbalu, praćenje razvoja deteta, nema taktike, niti igre „11 na 11“

2 deca od 14 do 18 godina

taktički razvoj, programsko-plansko učenje, takmičenje bez opterećenja

3 deca od 19 do 21 godine

fokus na individualnim kvalitetima i njihovom razvoju

Zabava je mnogo bitan segment od početka. Nikakvo moranje, niti povišen ton od trenera danas se ne čuje. Zaboravljeno vreme, dete mora da zavoli fudbal. A, ta vrlina zahteva negovanje.

Pred početak svake sezone jedan od najbitnijih događaja je roditeljski sastanak. Ta interakcija, mnogo bitna, podrazumeva nekoliko nepovredivih principa. Treninzi su zabranjeni za gledanje, za razliku od utakmica, kad su dobacivanja sa tribina, bilo kakve vrste, najstrože sankcionisana – izbacivanjem deteta sa terena. I tu nema kompromisa, klub je na prvom mestu!

U tom segmentu rad sa mladima posebno je akcentovan. Takozvana priprema za seniorski fudbal, olicena u takozvanoj Ligi rezervnih timova, njene osnove i pravci, obrađeni su bez bilo kakvih takmičarskih zahteva. Od trenera se traži jedna stvar – da ostave rezultate u drugom planu.

Bodovni uspehi bitni su samo u seniorskom timu. U radu sa decom, ponekad je i deset poraza vrednije od istog broja pobeda.

>>>

BELGIJSKI FUDBALSKI MODEL OD 66. DO 1. MESTA NA FIFA RANG-LISTI

Ivan Vukomanović

Rođen: 19. jun 1977. godine u Užicu

Igračka karijera: Sloboda Užice, Obilić, Bordo, Crvena zvezda, Keln, Rad, Dinamo Moskva, Alanija, Lokeren, Makabi Herclija, Antwerpen, Kvingdao

Trenerska karijera: Standard Lijež, Slovan Bratislava
Predavač u Školi FS Belgije

Nastavak sa III strane

„Kvalitet treninga mnogo je važniji od rezultata, ali moramo u isto vreme da se staramo o pobeđničkom mentalitetu naše dece“, jedna je od deviza utkana u filozofiju škole Standarda, po meri direktora Viktora Donofrija.

Napokon, u želji da deca dobiju i prihvate šire obrazovanje, formirana su i restriktivna pravila unutar škola: nema tetovaža i pirsinga na telu, zabranjeno je nošenje kačketa, crne kopačke su obavezne, dobre ocene u školi nužan su uslov za treniranje unutar klupskih akademija. I tu nema popusta...

Projekat nespojiv sa srpskim fudbalom

Belgijsko čudo, nažalost, nespojivo je sa srpskim fudbalom. Navešću pet ključnih razloga:

1 Ne postoji model pozitivne saradnje između saveza i klubova.

Čitam ovih dana u domaćim medijima da Crvena zvezda i FSS imaju loše relacije. Nije tačno, ljudi iz dva fudbalska subjekta doveli su međusobne odnose do nivoa netrpeljivosti. Iza se kriju isključivo lični interesi. To je opšta vertikala u fudbalskoj Srbiji.

2 Srpski klubovi nisu privatizovani.

Nijedan čelnik srpskog kluba nije spreman da prihvati model saradnje u kojem mora da prihvati instituciju iznad sebe. Ne znam ni kako se zovu ti ljudi, na osnovu pozicije u klubu, niti ko je titular klupske svojine.

3 Fudbalski savez nema viziju.

FSS je i posle Mundijala u Rusiji u izvesnom vakuumu, bez ideje kako dalje. Reprezentaciju samo krpimo, plasman na velika takmičenja sveden je na ivicu incidenta. Primer raskida saradnje sa selektorom Slavoljubom Muslinom najbolji je lakmus pa-

Kako stranci „pucaju“

Često me kolege pitaju da li je projekat belgijskog saveza obavezujući i za trenere-strance. Moj odgovor je jasan – ništa nije obavezujuće, ali jeste poželjno.

Na kraći period inovacije mogu da donesu boljitak, u dužem roku nema vajde od toga. Mnogi fudbalski stručnjaci su na sopstvenoj koži osetili tu zakonitost, jer su fudbaleri jednostavno stasali u drugim uslovima. Tako stranci „pucaju“.

pir nejasne politike domaćeg saveza. Na Terazijama 35 danas nema ni samosvesti da su savez i reprezentacija u takozvanom drugom ešalonu fudbalske Evrope. Istini niko ne sme da pogleda u oči.

4 Ne postoji saradnja između FSS i Organizacije trenera.

Struka je u Srbiji totalno marginalizovana, poništena do krajnje mere. Treneri se troše kao čarape, mladi stručnjaci bacaju niz vodu, poslove u klubovima dobijaju isključivo poslušnici. Verujem da u trenerskoj organizaciji postoji ideja, ali njena težina je zanemarljiva.

5 Isključiva razmišljanja u krugu „profit sad i odmah“.

Niko se ne bavi budućnošću, što je jedan od osnovnih kriterijuma odgovornog života. Sve se svodi na današnji trenutak i zaradu aktuelnih generacija. Tako i razmišljaju čelnici saveza i glavešine srpskih klubova.

Srpski fudbal iz korena se promenio. Naš savez, nažalost, i dalje živi u iluzijama i prošlim vremenima.

Ostalo je iza nas vreme finalne prodaje sa našeg tržišta, poput transfera Perice Ognjenovića u Real, Dejana Stankovića u Lacio, Ivana Tomića u Romu,

pa i moje malenkosti u Bordo. Svi poslovi realizovani su u istom periodu, leta 1998. Srpski klubovi danas prodaju fudbalere isključivo na nivou talenata i potencijala za veće domete. Ništa više. Na tom talasu realizovani su transferi Marka Grujića, Lazara Markovića, Miloša Jojića, Sergeja Milinković-Savića, Andrije Živkovića, Aleksandra Mitrovića... Plaćeni, za velike evropske klubove, skromnih do pet-šest miliona evra, kao nedovršen proizvod, nisu dobili ništa više od obične prilike da se formiraju i dokažu da kvalitet za najveće izazove.

Grujić nije položio u Liverpulu, poslao Kardifa, prosleđen je u Hertu. Slični su primeri Lazara Markovića i Miloša Jojića.

Taj novac za evropske gigante ima takozvani „simbolični trošak“. Borusija iz Dortmunda, na primer, od ulaznica i dresova prihoduje 144 miliona evra – trećina od tog fonda namenjena je troškovima za praćenje i angažovanje talenata u Evropi.

Struka je u Srbiji totalno marginalizovana, poništena do krajnje mere. Treneri se troše kao čarape, mladi stručnjaci bacaju niz vodu, poslove u klubovima dobijaju isključivo poslušnici

Srpski klubovi danas prodaju fudbalere isključivo na nivou talenata i potencijala za veće domete. Ništa više. Na tom talasu realizovani su transferi Marka Grujića, Lazara Markovića, Miloša Jojića, Sergeja Milinković-Savića, Andrije Živkovića, Aleksandra Mitrovića... Plaćeni, za velike evropske klubove, skromnih do pet-šest miliona evra, kao nedovršen proizvod

Moramo da uvažimo realnost ako želimo napred. Nažalost, danas u Srbiji ne prepoznajem ni jedno ni drugo.

Fudbalski projekat, na drugoj strani, danas uživa opštu podršku u Belgiji. Plodovi su tu, pred nama. Klubovi, javnost, mediji, navijači... Svi su na istom talasu – opšteg oduševljenja. Belgija je broj jedan na FIFA listi, igrala je u polufinalu poslednjeg Mundijala i nije daleko dan kad će se popeti na vrh sveta! Lepo je biti deo priče za sva vremena, vizionarskog poduhvata o kojem planeta priča. U isto vreme i naučiti da je fudbal proces sa jasnim pravilima i zakonitostima. ■

Poseta kraljevske porodice kampu za mlađe kategorije

